

Kağıt-1 Detaylı Yol Haritası

Giriş (maks. 6–8 cümle)

1. **Mikro-Bağlam (2 cümle):**

Tür, anlatıcı/bakış açısı, pasajın metin içi konumu (baş/orta/son; dönüm noktası var mı?).

Şablon: “Pasaj, ... türünde; ... bakış açısıyla aktarılır ve metinde ... kırılma anına denk düşer.”

2. **Konu + Ana Tema (1–2 cümle):**

Sadece **pasajın** ne anlattığını söyle.

Şablon: “Bu bölüm, ... temasını ... üzerinden kurar; karakterin ... ile ... arasındaki gerilimi odaklar.”

3. **Yazarın Tutumu + Temel Teknik Kümeleri (2–3 cümle):**

Tekniği tek tek saymak yerine **küme** halinde konumla: yapı/tempo, anlatıcı/ton, söz dizimi/sözcük alanları, imge/leitmotif.

Şablon: “Yazar; kesintili cümleler, tekrar ve karşıtlık ağıyla tedirgin bir ton üretir; kapalı iç konuşmalar ve mekân sembolizmiyle yabancılaşmayı büyütür.”

4. **Tez (1 cümle, keskin):**

Ne-nasıl-neden üçlüsünü tek cümlede bağla.

Şablon: “Metin, **** (tema) ****’yı (**X/Y teknik kümeleri**) aracılığıyla görünür kılarak okuru (**etki/iddia**) ile yüzleştirir.”

İpucu: Girişte *özetleme* %30, *çözümleme* %70 dengesi. “Yazar anlatmak istemiştir” kalıbından kaç; “şunu **kurar, tesis eder, sorgular**” gibi analitik fiiller kullan.

Gelişme Paragrafları (3 blok önerisi)

Her paragraf **tek bir kavramsal eksen** taşıyın; içinde 2–3 teknik birlikte çalışsın. Her paragraf için **SİNYALLE**: (İddia → Kanıt → Çözümleme → Teze Geri Bağ).

Gelişme 1 – Yapı & Anlatıcı & Ton

- **İddia**: “Yazar, anlatıcı uzaklığını ve tempo kırılmalarını kullanarak ... duygusunu yerleştirir.”
- **Alıntı (kısa!)**: “...”, “...” (satır/ cümle numarası varsa belirt)
- **Çözümleme**:
 - **Nasıl?** Cümle uzunluklarının ritmi, noktalama (üç nokta, kısa çizgi), geçiş bağlaçları.
 - **Etki?** Okurda belirsizlik/baskı.
 - **Neden?** Temayla bağla: kontrol, yabancılaşma, vs.
- **Teze bağ**: “Böylece pasajın yönü, ... temasına hizmet eder.”

Gelişme 2 – Diksiyon & Sözcük Alanları & İmge

- **İddia**: “Somatik/dokunsal imgeler ve tekinsiz sözcük alanı, ... duygusunu somutlar.”
- **Alıntı**: “soğuk... dar koridor... metalik” gibi **alan** kuran kelimeleri kümeyle.
- **Çözümleme**:
 - **Alan**: (soğuk/kapalı/metal → endüstriyel/insan-dışı çağrışım)
 - **Figür**: benzetme, kişileştirme, sembol (mekân = iç dünya)
 - **Etki**: Duyu yüklemesi → empatik sıkışma
- **Teze bağ**: “İmgelerin bu ağı, ... kırılma/parçalanma nesnelendirir.”

Gelişme 3 – Karşıtlık & Leitmotif & Söz Dizimi

- **İddia**: “Karşılaştırmalar ve tekrarlar, düşünsel salınımı görünür kılar.”
- **Alıntı**: “ya ... ya ...”, “ne ... ne ...”, yineleyen anahtar sözcük.
- **Çözümleme**:
 - **Kalıp**: yineleme → takıntı/ikilem
 - **Söz dizimi**: parataxis/hipotaksis (yan tümce yoğunluğu) → bilişsel yük
 - **Etki**: Okur, kararın ertelendiğini **hisseder**; tema derinleşir.
- **Teze bağ**: “Bu gecikme, metindeki ... tartışmasını keskinleştirir.”

Alternatif eşikler (metin türüne göre):

Şiir: ölçü/uyak/ritim, enjambman, ses yinelemeleri (aliterasyon/asonans), biçim-içerik uyumu.

Anlatı: odaklanma (iç/dış), serbest dolaylı anlatım, zaman kurgusu (analepsis/prolepsis).

Drama: sahne yönergeleri, durak/sus (— / ...), blokaj/nesne sembolizmi, replik-alt metin.

Sonuç (Özet-Bağlantı-Yorum; 4–6 cümle)

1. **Özet:** Tezini **aynı kelimelerle değil**, eşdeğer kavramlarla yeniden kur.
 2. **Bağlantı:** Mesajı bir **edebî akım** (modernizm/postmodern kırılma; varoluşçuluk), bir **toplumsal bağlam** (denetim, yabancılaşma) ya da **metinlerarası** bir motife bağla.
 3. **Yorum / Açık Uç:** “Pasajın ... ısrarı, okuru şu soruya iter: ...?” gibi bir **kritik soruyla** bitir.
-

“Cümle Mühendisliği” – Hazır Kalıplar (yüksek seviye)

- “Metin, X’i Y aracılığıyla **sorunsallaştırır**.”
 - “Sözcük alanları (.../...) arasında gerilimli bir eksen kurar.”
 - “Anlatıcı uzaklığı, deneyimi **özelletirirken** yorumu **genelleştirir**.”
 - “Enjambman, düşüncenin **taşmasını** biçimsel düzlemde taklit eder.”
 - “Karşıtlık zinciri, ikilemi **çözmez; askıda bırakır**.”
-

“Derinlik Hamleleri” – Fark Yaratan 10 Nokta

1. **Dönüm Noktası Tespiti:** Ton/ritim/odak değişimlerini işaretle (örn. “ama/oysa/ne var ki”).
 2. **Boşluk Analizi:** Susmalar, eksilteler, atlananlar → anlam.
 3. **Gösterge Sözcükler:** “burada/şimdi/ben” → konum ve öznelik.
 4. **Modalite:** “belki/kuşkusuz/gerekir” → kesinlik dereceleri.
 5. **Zamir Oyunları:** “o/biz/sen” kaymaları → aidiyet/dışlama.
 6. **Sözdizimi Ritimleri:** kısa/kesik vs. uzun/bağlaçlı cümle dizileri.
 7. **Motif Takibi:** tekrar eden nesne/söz → fikir ağı.
 8. **Karşıtlık Haritası:** Işık/karanlık; iç/dış; sıcak/soğuk.
 9. **Ses Katmanı (şiiir/dil):** aliterasyon/asonans → duygusal yankı.
 10. **Başlık/İlk-Son Cümle:** çerçeve etkisi; kapanışın ironi/tez tekrarına katkısı.
-

Hatalar / Kaçınılacaklar

- **Uzun alıntı** (analizi öldürür). Maks. 5–7 sözcük; noktalı alıntılarla örgüle.
 - “**Yazar demek istemiştir**”: niyet okuma; yerine **etki/gösterge** dilini kullan.
 - **Teknik listesi** yapmak: her teknik **temaya bağlanmalı**.
 - Pasaj dışına taşma: “tüm eserde...” yerine “bu pasajda...”.
-

90 Saniyelik Son Kontrol Listesi

- Girişte **tür-bakış açısı-ton** kısa ve net.
 - Tez **ne-nasıl-neden** üçlüsünü tek cümlede kuruyor.
 - Her paragraf **tek eksenli** ve tezle bağlı.
 - Alıntılar **kısa**, cümle içine gömülü.
 - Sonuç, **genellemeden** ziyade **açık uçlu bir içgörü** ile bitiyor.
 - Dil: “vurgular, imler, kurar, bozuma uğrattır, sorunsallaştırır, teşhir eder.”
-

Mini-Örnek (tek paragraf formu)

İddia: “Yazar, yinleme ve karşıtlıkla özne-kontrol gerilimini kurar.”

Alıntı: “ya ... ya ...”; “artık... yine...”

Çözümleme: Kutuplu bağlaçlar seçeneği ikileme çevirir; zaman zarfı “artık” dönüşümsüzlük ima eder. Kısa cümleler nefes aralığını kısaltır → tedirgin tempo.

Teze Bağ: Böylece pasaj, bireysel iradenin kırılğanlığını **biçimsel ritim** üzerinden görünür kılar.